

НАУКОМЕТРІЯ В ГУГЛ АКАДЕМІЇ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЦИТУВАНЬ

Показники наукометрії відіграють важливу роль у сучасній системі оцінки наукової діяльності, адже вони слугують індикаторами результативності дослідницької роботи вчених, наукових установ та навчальних закладів. Серед найпоширеніших платформ для аналізу наукометричних показників виділяють Scopus та Web of Science, які є визнаними авторитетними базами даних. Однак, не менш важливу роль відіграє Google Академія (Google Scholar), яка, хоча й має нижчий рівень довіри серед фахівців через менш жорсткі критерії індексації, все ж є значним інструментом для відображення наукової активності.

В Україні показники Google Академії використовуються під час складання Національного рейтингу науковців України та рейтингу наукових установ (у тому числі навчальних закладів), що доступний на платформі ua.h-index.com. Ці рейтинги, базуючись на даних h-індексу, дозволяють оцінити не лише індивідуальні досягнення вчених, але й загальну продуктивність наукових колективів. У цьому контексті важливість оптимізації роботи дослідників у межах Google Академії та підвищення цитованості їхніх праць набуває особливого значення, адже це напряму впливає як на особисті, так і на колективні показники.

Ця стаття присвячена практичним аспектам підвищення цитованості в Google Академії, які можуть стати ефективними інструментами для науковців, що прагнуть збільшити видимість своїх робіт та посилити вплив у своїй галузі. Ця робота буде корисною для викладачів, аспірантів, наукових співробітників, студентів, які прагнуть підвищити власні показники наукометрії.

Наукометрія – це розділ наукознавства, що займається статистичним аналізом структури та динаміки наукової інформації. Разом із бібліометрією та вебометрією вона входить до ширшої сфери, відомої як інформетрія [1]. Спеціалізовані інститути та інформаційні служби відіграють ключову роль у реалізації завдань наукометрії. Вони займаються розробкою та підтримкою баз даних, які слугують інструментами для аналізу публікаційної активності дослідників та оцінки рівня цитування їхніх наукових праць.

Google Scholar або Google Академія – реферативна база даних, а також пошукова система вільного доступу, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів (охоплює журнали, книги, статті, дисертації та багато іншого) і дисциплін.

В Google Академії представлені наступні метрики:

- індекс цитувань (окремих робіт) – показує скільки разів було процитовано окремі роботи автора.
- індекс цитувань (загальний) – це показник, який відображає загальну кількість бібліографічних посилань, на всі роботи, що додані у профіль автора та були процитовані.
- h-індекс (індекс Хірша (Гірша)) – це найбільше значення h, при якому h публікацій мають принаймні h бібліографічних посилань. Універсальний показник для оцінки не тільки вчених, а й наукових журналів, та університетів.
- i10-індекс – це кількість публікацій, які мають принаймні 10 бібліографічних посилань.

Загальний індекс цитувань, індекс Хірша та i10-індекс розраховуються двічі: за увесь час та за останні п'ять повних років плюс поточний.

Наукометричні показники, такі як h-індекс і індекс цитувань, є ключовими інструментами для оцінки наукової продуктивності та впливу дослідника. Вони взаємодоповнюють один одного, забезпечуючи комплексну оцінку внеску науковця у наукову спільноту. H-індекс акцентує увагу на співвідношенні кількості та якості публікацій,

тоді як індекс цитувань показує загальну кількість цитувань, підкреслюючи значимість дослідницької діяльності.

Для підвищення рівня цитованості наукових робіт насамперед важливим є їхній змістовний рівень та актуальність тематики. Дійсно якісні дослідження, що пропонують нові підходи, теоретичні узагальнення або практичні рішення важливих наукових проблем, природним чином привертають увагу колег та отримують більшу кількість цитувань.

Однією з ключових передумов високої цитованості є вибір актуальної теми. Дослідження, що відповідають сучасним викликам науки і суспільства, мають значно більше шансів бути процитованими, оскільки вони інтегруються у поточний науковий дискурс. Такі роботи стають затребуваними серед інших дослідників, що працюють у суміжних сферах, і можуть впливати на подальший розвиток галузі.

Таким чином, першочерговим завданням науковця є створення змістовних, новаторських і добре написаних робіт. Лише після цього можна говорити про стратегії підвищення їхньої видимості та поширення серед наукової спільноти.

Наступним етапом після створення якісної наукової роботи є забезпечення її широкого поширення серед наукової спільноти. Навіть найкраще дослідження може залишитися малопомітним, якщо його результати не будуть доступними для інших вчених. Ефективне розповсюдження роботи значно збільшує ймовірність її цитування.

Зробіть профіль Google Академії загально доступним, тоді вас зможуть легко знайти через пошук у системі. Щоб отримати право на включення до результатів пошуку, потрібно мати підтверджену адресу електронної пошти у вашому університеті. Так вас додасть до переліку авторів вашого навчального закладу в Google Академії. У профілі додайте різні варіанти написання вашого імені та прізвища. Додайте посилання на домашню сторінку на сайті вашого університету.

Правильне та повне оформлення профілю в Google Академії полегшує пошук ваших робіт для колег, оскільки у своєму профілі можна зібрати всі власні публікації. Публікації, які мають цитування, але не додані до профілю автора не враховуються під час розрахунку показників, тому важливим є додавання власних робіт до профілю. Під час додавання робіт у ваш профіль також виконуйте пошук за назвою публікації та прізвищем англійською мовою, деякі роботи індексуються англійською мовою, замість української, або обома одразу.

Може скластися ситуація, коли цитування мають різні версії одної і тої самої роботи проіндексованої різними мовами або з різних джерел, в такому випадку потрібно додати до профілю всі версії роботи та об'єднати їх. При цьому цитування також об'єднуються, біля числа цитувань з'явиться позначка «*», яка означає об'єднані цитування або те, що назва роботи була відредагована автором у профілі. Редагування автором назви публікації не змінює її назву у пошуковій видачі системи.

Також є можливість додавання робіт на сторінку в ручну, проте такі роботи будуть відображатись тільки у профілі автора і не будуть представлені при пошуку, та ці роботи не будуть отримувати цитування.

Google Академія за допомогою пошукових робіт автоматично додає роботи до системи, що розміщені на сайтах наукових журналів, навчальних закладів, наукових установ, репозитаріях, які відповідають критеріям для індексування. Проіндексовані роботи у системі мають посилання на публікацію, або сайт де вони розміщені. Також є роботи, які мають позначку [CITATION], такі роботи не мають посилань, система сприймає їх як друковані видання.

Якщо у вас є публікації у видавництвах, що не індексуються в Google Академії, то такі роботи можу бути автоматично додані до системи, якщо матимуть щонайменше два цитування в інших роботах, які індексуються системою, при цьому вони матимуть позначку [CITATION]. Простіше кажучи, якщо вашу статтю яка не індексується в системі, процитують двічі в роботах що є в системі, ваша стаття з'явиться в системі.

Існує і інший спосіб додати роботу в Google Академію, потрібно розмістити роботу на ресурсі що індексується пошуковою системою, це зокрема репозитарії навчальних

закладів. Проте репозитарії можуть не індексується в Google Академії через невідповідність критеріям, наприклад, через застаріле програмне забезпечення. В такому випадку публікацію можна додати на **researchgate.net**. Для цього потрібно створити профіль науковця, при реєстрації знадобиться поштова адреса в домені університету. ResearchGate – науковий портал та соціальна мережа, засіб співробітництва між науковцями з будь-яких наукових дисциплін.

Іноколи статтю могло бути повністю видалено з Google Академії, наприклад, тому що вона більше не доступна в Інтернеті, або тому, що статті, які посилаються на неї, стали недоступними для пошукових робіт. Для запобігання цьому доречно розміщувати свої публікації на декількох інформаційних ресурсах, до прикладу статтю опубліковану на сайті журналу додатково можна розмістити в репозитарії вашого університету та на ResearchGate, що також додатково сприятиме поширенню публікації. Додатковим ресурсом для поширення власних публікацій є Academia.edu. Розмістіть посилання на свій профіль у соціальних мережах та на сайті вашого навчального закладу. Так наприклад люди що знайдуть вашу сторінку на сайті університету легко зможуть перейти на ваш профіль Google Академії. Також можна розмістити посилання на профіль Google Академії у вашому ORCID.

Обирайте журнали що індексуються в Google Академії, зазвичай журнали вказують це на своїх сайтах, проте це не завжди відповідає дійсності, нерідко журнали не індексуються в Google Академії хоча і зазначають зворотне, тому потрібно додатково перевірити індексацію. Це можна зробити за допомогою пошуку за журналом, або ж пошукати декілька статей опублікованих в цьому журналі в Google Академії.

Сама Google Академія надає інструменти для порівняння видань що в ній індексуються. Перейшовши за вкладкою «Показники» є можливість обрати українські видання та переглянути рейтинг 100 найкращих журналів за показниками Індекс h5 та Медіана h5. Індекс h5 - це h-індекс для публікацій за останні повні п'ять років. Це найбільше значення h, у якому враховуються всі h-статті, опубліковані за минулі повні п'ять років, які мали принаймні h цитат. Медіана h5 – це середня кількість цитувань публікації в статтях, які формують її індекс h5. Потрібно звертати увагу на те, статті яких років увійшли у рейтинг та де вони розміщені. Якщо журнал є у рейтингу це ще не значить що він індексується на теперішній час. Він міг індексуватись в минулому, або статті цього журналу розміщені на сторонніх сервісах.

Важливо також публікувати роботи у відкритому доступі, оскільки це забезпечує легший доступ до статті.

Співпрацюйте з іншими авторами. Спільні публікації з міжнародними колегами або представниками інших наукових установ можуть сприяти кращому поширенню публікацій в різних наукових спільнотах. Співавторство з вже відомими дослідниками особливо корисно для молодих авторів, які ще мало відомі у науковій спільноті та мають мало публікацій.

Приділяйте увагу оптимізації назви, ключових слів, анотації та оформленню списку використаної літератури.

Цитуйте колег з вашої галузі, це допоможе вас помітити та, можливо, вас процитують у відповідь.

Не рекомендуємо зловживати самоцитуванням для підвищення показників цитованості своїх робіт, такі дії не вітаються в науковій спільноті та порушують академічну доброчесність. Дослідження 2019 року показало, що Україна займає перше місце в світі за показником самоцитованості [2].

Список використаних джерел:

1. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Наукометрія> (дата звернення: 24.01.2025).
2. Van Noorden, Richard; Singh Chawla, Dalmeet (2019). Hundreds of extreme self-citing scientists revealed in new database. *Nature*. 572 (7771): 578—579. doi:10.1038/d41586-019-02479-7. ISSN 0028-0836